

هجوم روس‌ها به تبریز و گیلان، پس از اهلتماتوم به دولت ایران (1290 ش.)

پس از اولتیماتوم روسیه به دولت ایران برای اخراج مورگان شوستر، کارشناس اقتصادی آمریکایی در ایران، دولت ایران این اولتیماتوم را در 28 آذر 1290 ش پذیرفت. اما پذیرش ذلت‌بار اولتیماتوم روس‌ها که به امید پایان یافتن زیاده‌خواهی‌ها و بهانه‌گیری‌های دولت روسیه انجام گرفت، نه تنها مشکلی را حل نکرد، بلکه دامنه تجاوزات آنها را گسترش داد. در این میان، شهر تبریز که به علت مقاومت دلیرانه در برابر عناصر وابسته به روس‌ها از جمله محمدعلی شاه، بیش از دیگر شهرها مورد خشم روس‌ها بود، در سحرگاه این روز برابر با 29 ذی‌حجه 1329 ق، آماج حملات قزاق‌های روس قرار گرفت. روس‌ها به بهانه بی‌احترامی پاسبان نظمیه تبریز به مامور روسی، کشتار مردم شهر را آغاز نمودند و نقاط حساس شهر را به تصرف خود درآوردند. سپس به تاراج اموال مردم و قتل آنان پرداخته و هرگونه مقاومتی را با تفنگ پاسخ دادند. روس‌ها در روزهای بعد این جنایات خود را ادامه داده و در دهم دی ماه آن سال برابر با عاشورای 1330 ق، ثقه الاسلام تبریزی، عالم بزرگ شهر را به دار زدند. همزمان با تبریز، روس‌ها به گیلان نیز یورش بردند و جنایات مشابهی را رقم زدند. آنان به هر کس که مشکوک می‌شدند، می‌کشتند و از ارتکاب هرنوع ظلم و خشونت، دریغ نکردند. در این حال مردم رشت بنابر فتوای مراجع، از خرید کالاهای روسی و انگلیسی خودداری می‌کردند و از مقاومت در برابر نیروهای روس، غافل نبودند. اما روس‌ها این استقامت عمومی را با قتل مردم به طرق مختلف پاسخ دادند.

درگذشت "استاد ابوالحسن صبا" موسیقی‌دان ایرانی (1336 ش) استاد ابوالحسن صبا، در سال 1281 ش در تهران به دنیا آمد. وی از نوادگان فتحعلی خان صباي کاشانی، ملك الشعراي دربار فتحعلی شاه قاجار بود. پدر ابوالحسن نیز با نام کمال‌السلطنه، طبیبی هنرمند و هنردوست بود و منزلش محفل ارباب ذوق و موسیقی محسوب می‌شد. ابوالحسن صبا موسیقی را از کودکی نزد پدر و دیگر استادان این هنر فراگرفت و به تکمیل معلومات خود در این زمینه پرداخت. هنر استاد صبا، تنها در نوازندگی خلاصه نمی‌شد، بلکه علاوه بر نواختن، به نقاشی، ادبیات و پرورش گل نیز علاقه بسیار داشت. وی در طول سال‌های تحصیل در محضر استادانی همچون میرزا عبدالله، درویش خان، علی اکبر شاهي و علینقی وزیری، در نواختن سه تار، کمانچه، ویولن و ضرب و... به استادی دست یافت. صبا در 1308 ش از طرف وزیری، به مدیریت مدرسه صنایع ظرفیه رشت منصوب شد و تعداد زیادی از آهنگ‌های محلی را جمع‌آوری کرد. او سال‌ها در ارکستر موسیقی ملی، ارکستر نوین رادیو، ارکستر شماره یک و گل‌های رادیو نوازندگی کرد و هنر خود را به نمایش گذاشت. صبا صاحب روش خاصی در نواختن ویولن بود و مکتب ویژه‌ای برای این ساز بنیاد نهاد. همچنین از محضر درس او شاگردان بسیاری استفاده کردند که علی تجویدی، مهدی خالدي، روح الله خالقي و حبیب الله بدیعی از آن جمله‌اند. او با کاوش و تفحص در ابعاد و زوایای موسیقی سنتی ایران، طرح‌هایی نو به وجود آورد. همچنین تدوین و تألیف ردیف‌های موسیقی سنتی ملی، یکی دیگر از تلاش‌های استاد بود. علاوه بر این‌ها، استاد ابوالحسن صبا کتاب‌هایی تحقیقی درباره شناسایی سازهای ایرانی و تاریخچه آنها به نگارش درآورده است که سه دستور ویولن، سنتور و سه‌تار و قطعات ضربی از آن جمله‌اند. استاد ابوالحسن صبا سرانجام در 29 آذر 1336 در پنجاه و پنج سالگی درگذشت.

مرگ "هلاکوخان" ایلخان خونخوار مغول (663 ق) در عهد مغول، شعبه‌ای از این خاندان در ایران دارای یک سلسله پادشاهی شد که آن را سلسله ایلخانان یعنی خان‌های محلی می‌گویند. مؤسس این سلسله، هلاکوخان مغول، برادر منگوقاآن است. هلاکو در آغاز ورود به ایران، قصد براندازی فرقه‌ای اسماعیلیه را کرد و پس از تصرف قلعه‌های این گروه، رکن‌الدین خُورشاه، آخرین شاه اسماعیلی را در 655 ق گشت. سپس با هدف تسخیر بغداد پایتخت خلافت عباسی، راهی این شهر شد و پس از قتل عام بسیار و کشتار هزاران نفر از مردم و غارت پایتخت عباسیان، خلیفه‌ای عباسی را به قتل رساند. با قتل المستعصم بالله، در ماه صفر 656 ق، دولت پانصد ساله بنی‌عباس نیز منقرض گشت. از آن پس، شام را تصرف نمود و ولایات آن را غارت کرد. در نهایت، در حالی که هلاکو قصد داشت بر مصر بتازد و شکست سردار خود را در این کشور جبران کند، در آذربایجان به دیار نیستی رفت و در 48 سالگی پس از عمری جنایت و کشتارهای وحشتناک، مُرد.

رحلت آیت الله میرزا حسن علیاری (1358 ق) آیت الله میرزا حسن علیاری مجتهد عالی قدر و راوی بزرگ مسلمان، در یکی از روستاهای توابع تبریز به دنیا آمد. در جوانی علوم معقول و منقول، ریاضیات و دیگر مقدمات دروس دینی را نزد پدرش فرا گرفت. آیت‌الله علیاری برای ادامه تحصیلات دینی به حوزه علمیه نجف اشرف رفت و در محضر درس اساتید برجسته آن حوزه همچون آیات عظام میرزا ابوالقاسم حائری و فاضل شریانی شرکت کرد و بهره‌های فراوان علمی برد. ایشان که از بزرگان علم و ادب و از فقهای اسلام به شمار می‌رود دارای آثار متعددی است که از جمله‌ای آن‌ها می‌توان به کتاب صراطُ التَّجاة و جامعُ السَّعَادَة در دو جلد، اشاره کرد.

تولد "آلبرت مایکلسون" فیزیک‌دان آمریکایی و کاشف سرعت نور (1852 م) (ر.ک: 9 مه) آلبرت آبراهام مایکلسون (به انگلیسی: Albert Abraham

Michelson) متولد ۱۹ دسامبر ۱۸۵۲ درگذشته در ۱۹ مه ۱۹۳۱ فیزیک‌دان آمریکایی روس‌تبار بود بیشتر به خاطر فعالیت‌هایش در اندازه‌گیری سرعت نور و آزمایش مایکلسون-مورلی مشهور است. او در سال ۱۹۰۷ جایزه فیزیک نوبل را دریافت کرد و اولین آمریکایی بود که موفق به دریافت جایزه نوبل در علوم شد. او از آکادمی نیروی دریایی ایالات متحده در رشته ریاضیات فارغ‌التحصیل شده بود و بعدها در همانجا تدریس کرد. او با اختراع ابزاری که «تداخل‌سنج» نامیده می‌شد شروع به اندازه‌گیری سرعت نور کرد. او با اندازه‌گیری سرعت نور در جهت‌های مختلف نشان داد که سرعت نور مستقل از سرعت منبع نور است و در نتیجه این نظریه که امواج نوری در محیطی بنام «اثر» در فضا جریان دارند، بی اعتبار است. اینشتین بر پایه تحقیقات او موفق به اکتشاف نظریه نسبیت گردید.